

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS

KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

Boris Susko
Minister spravodlivosti SR
Ministerstvo spravodlivosti SR
Račianska 71
813 11 Bratislava

Ev. č.: 177/2023

V Košiciach, 19.12.2023

Vec: Výzva na zabezpečenie spravodlivosti pre ženy, ktoré boli v minulosti sterilizované v rozpore s právom

Vážený pán minister,

Obraciame sa na Vás v mene mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva, ktorá sa zameriava na ochranu ľudských práv rómskej menšiny na Slovensku - vo veci zabezpečenia spravodlivosti pre ženy, ktoré boli v minulosti sterilizované v rozpore s právom.

Téma protiprávných sterilizácií prevažne rómskych žien a potreba vyrovnania sa s touto praxou rezonuje v slovenskej spoločnosti už viac než dvadsať rokov. Naša mimovládna organizácia v spolupráci s Centrom pre reprodukčné práva prípady nezákonných sterilizácií rómskych žien v roku 2003 zdokumentovala a vyzvala slovenské štátne orgány k tomu, aby tieto prípady vyšetrili a zabezpečili poškodeným ženám účinný prístup k spravodlivosti.¹

V ďalších rokoch sa viacero poškodených žien neúspešne domáhalo spravodlivosti na vnútroštátnych súdoch a s našou právnou podporou uspeli až po mnohých rokoch na Európskom súde pre ľudské práva v Štrasburgu.² Uvedený vývoj ukázal, že vnútroštátne súdy nedokázali nezabezpečiť všetkým nezákonne sterilizovaným rómskym ženám primeraný prístup k spravodlivosti, nápravu, ani odškodnenie. Smerom k vládnym inštitúciám – vrátane ministerstva spravodlivosti - sme navyše poukazovali na skutočnosť, že súdne konania iniciované v individuálnych prípadoch nie sú účinnou cestou na zabezpečenie prístupu k spravodlivosti v prípadoch protiprávných sterilizácií rómskych žien aj vzhľadom na to, že toto porušovanie ľudských práv malo systémový charakter a zasiahlo značné

¹ Center for Reproductive Rights a Poradňa pre občianske a ľudské práva. 2003. Telo i duša: Násilné sterilizácie a ďalšie útoky na reprodukčnú slobodu Rómov na Slovensku. Dostupné na: <https://poradna-prava.sk/publikacie/vakeras-zorales-hovorime-nahlas-skusenosti-romskych-zien-so-zdravotnou-starostlivostou-o-reprodukčne-zdravie-na-slovensku/>. Tento monitoring svojím zameraním nadväzoval na informácie o porušovaní reprodukčných práv rómskych žien v bývalom Československu, na ktoré v sedemdesiatych rokoch minulého storočia upozornila občianska iniciatíva proti vtedajšiemu komunistickému režimu – Charta 77.

² V.C. proti Slovensku. Č.18968/07 ESĽP. 2011. N.B. proti Slovensku. Č. 29518/10 ESĽP. 2012. I.G. a ostatné proti Slovensku. Č.15966/04 ESĽP. 2013.

množstvo prevažne rómskych žien. Súdne konania ako také neumožňujú účinne priblížiť širší rozsah a charakter tohto závažného porušovania reprodukčných práv.³

Positívne vnímame skutočnosť, že ministerstvo spravodlivosti v ostatných rokoch uvedené skutočnosti do podstatnej miery reflektovalo. Vypracovalo legislatívny zámer zákona o jednorazovom finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom, ktorý vo februári 2023 preložilo do medzirezortného pripomienkového konania. Uvedený prístup ministerstva z ostatných rokov bol v súlade s medzinárodným právom a odporúčaniami medzinárodných ľudskoprávných inštitúcií. Zásadne prispel k tomu, že bol do Národnej rady SR v apríli 2023 napokon ako poslanecký návrh predložený návrh zákona s cieľom zabezpečiť poškodeným ženám jednorazové finančné odškodnenie. Tento návrh bol prerokovaný a schválený v prvom čítaní, avšak z dôvodu predčasného ukončenia schôdze Národnej rady SR v júni 2023 k jeho prerokovaniu v ďalšom čítaní už nedošlo. V rovnakom období bol tento poslanecký návrh predložený predošlou ministerkou spravodlivosti do medzirezortného pripomienkového konania, ktorého vyhodnocovanie podľa dostupných informácií stále prebieha.⁴

Obdobný návrh zákona bol predložený ako poslanecký návrh na rokovanie aktuálne prebiehajúcej 6. schôdze Národnej rady SR, ktorá ho v najbližšom období prerokuje.⁵ Považujeme to za príležitosť na to, aby sa naša spoločnosť s témou nezákonných sterilizácií konečne do dôsledkov vyrovnala a urobila posledný krok – vytvorila mechanizmus, prostredníctvom ktorého budú poškodené ženy účinne odškodnené.

Vláda SR sa uznesením z novembra 2021 za praktiky sterilizácií v rozpore s právom, ku ktorým dochádzalo do roku 2004 – ospravedlnila.⁶ V svetle medzinárodného práva však musí byť toto dôležité gesto doplnené aj opatreniami, ktoré zabezpečia poškodeným ženám primerané odškodnenie.

Na základe uvedených skutočností si Vás dovoľujeme vyzvať k tomu, aby ste sa z pozície Ministra spravodlivosti SR zasadili za to, aby bol predložený návrh zákona s ohľadom na jeho cieľ - schválený. Zároveň sme však presvedčení, že predložený návrh v súčasnom znení musí byť v procese rokovania Národnej rady SR upravený pozmeňujúcim návrhom, ktorý odstráni jeho súčasné nedostatky.⁷ Iba tak sa zabezpečí, že ním vytvorený mechanizmus odškodňovania skutočne prinesie poškodeným ženám účinný prístup k spravodlivosti. S ohľadom na aktuálnu fázu legislatívneho procesu v Národnej rade SR Vás ako člena vlády SR chceme zároveň požiadať o to, aby obdobné stanovisko k podanému poslaneckému návrhu zákona zaujala vláda SR.

---

³ V tejto súvislosti výbor OSN pre ľudské práva v roku 2016 vyzval vládu SR, aby zriadila nezávislý orgán s právomocami vyšetriť plný rozsah praxe nezákonných sterilizácií a poskytnúť poškodeným ženám odškodnenie a iné formy nápravy: CCPR/C/SVK/CO/4. Ods. 27.

⁴ <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2023/388>

⁵ Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Petra POLLÁKA, Lukáša BUŽA, Anežky ŠKOPOVEJ a Viliama TANKÓA na vydanie zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (tlač 64).

⁶ Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 694/2021 k ospravedlneniu vlády Slovenskej republiky za sterilizácie žien v rozpore s právom z dňa 24.11.2021.

⁷ Uvedené nedostatky sme popísali v našich pripomienky k návrhu zákona o jednorazovom finančnom odškodnení osôb sterilizovaných v rozpore s právom predloženého na jar 2023, ktoré zostávajú relevantné: <https://poradna-prava.sk/wp-content/uploads/2023/06/Pripomienky-MVO-Poradna-pre-obcianske-a-ludske-prava-na-doplnenie-navrhu-zakona-o-jednorazovom-financnom-odskodneni-osob-sterilizovanych-v-rozpore-s-pravom.pdf>

Jedným z našich najzásadnejších návrhov je, aby príslušným orgánom, kam bude potrebné uplatniť nárok na odškodnenie a ktorý bude rozhodovať o prijatých žiadostiach, nebolo Ministerstvo zdravotníctva SR – ale Ministerstvo spravodlivosti SR. Zastávame názor, že posudzovanie žiadostí o odškodnenie a rozhodovanie o nich nie je medicínsky, ale výhradne právny proces, ktorý by mal byť založený na dôslednej aplikácii vnútroštátnych a medzinárodných predpisov na ochranu ľudských práv.

V prípade, že uvedený poslanecký návrh zákona nebude Národnou radou SR schválený, Vás zároveň žiadame o to, aby Ministerstvo spravodlivosti SR pokračovalo v príprave vládneho zákona v tejto veci. Tento návrh by mal zohľadniť nami navrhované pripomienky a princípy, na ktorých má byť proces odškodňovania založený za účelom naplnenia svojho cieľa.

S úctou

Štefan Ivanco

Za Poradňu pre občianske a ľudské práva